

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 38. Guaicuræorum regio ab Societate aditur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

*Magnatum
experimen-
ta.*

*Ducum re-
verentia.*

Belli modest.

*Damna ab
Guaicurziis
illata.*

cæteros corporis pilos evellunt, faciem factis cicatricibus discriminant; fortitudinem majori minorive deformitate metientes. Præcipuum gentis oblectamentum ebrietas & militia est. Porrò per crudelissima experimenta nomen dignitatemque militum adipiscuntur. Nam cum titulum ambientes robur suum immanissimorum tormentorum patientiâ, furas, crura, linguam, ac alias corporis partes sagittâ terebrando, aliis probent necesse est: tantillo gestu aut quiritatu dolorem inter tormenta testantes ab honore excluduntur: Quem ut securius nanciscantur, etiam infantes spinis aculeisque sua membra transfigere, inter ludicra exercitia habent. Pueritiam & adolescentiam cursu, laboribus ac præliorum imitamentis indurant: Ducem suum, supra morem cæterorum Barbarorum, insolitis prosequuntur obsequiis: ejus sputa manuum palmis excipiunt, comedentem stantes circumstant, nutus omnes observant, viarum obstacula amovent. Bellorum apud eos est frequens causa ebrietas, aut rabiem satiandi libido. Cum Chiriguanis, Abiponibus, Frontonibus, & aliis morum similitudine agnatis populis, continua exercent prælia, Ex bello captis adultos omnes mactant venduntque, imbellem ætatem suis moribus assuefaciunt. Atras ad pugnam noctes amant, impetu tantum validi, catervatim cuneatimque resistere indocti. Noctu illato damno ad sua laribula per sædisimas paludes & arundineta uni ab aliis sejuncti, tygridum instar, se recipiunt. Eâ arte, ac excubiæ frequentia, per integrum fermè sæculum Hispanis non tantum resistere, sed etiam multas clades sine notabili suorum diminutione, avitas superstitiones conservantes, intulere. Assumptionis urbem jam inde ab suâ fundatione cædibus & latrociniiis sædâvere, villasque & suburbanâ loca innumeris insultibus attrivere. Ferdinandi Ariæ Prætoris sororem, & complures alias Hispanas mulieres, in sædam captivitate abegere. Infinita denique damna fermè indennes, æquè in pace ac in bello timendi, fecere. Gentis impunem ferociam juvabant terræ uliginosæ humilitas, & occurrentia passim flumina vadis impervia, densissimorumque nemorum & arundinetorum latebræ, inque humido solo ardente præsertim sole difformes anguium formæ.

CAPUT
XXXVIII.
Guaicurzo-
rum regio
ab Societa-
te aditur.

*Rochus Gon-
salvius &
Vincentius
Griffus mis-
sioni præsent.*

*Didacus
Torres
utrumque
animat.*

*Utriusque
pericula.*

QUAMVIS ergo Guaicurzi solo flumine Paraquario ab Assumptionis urbe arcerentur, ob gentis & locorum conditionem, nullus hæcenus Sacerdos Evangelii ergò ad eos ititaret, donec Didaci Torres Provincialis animo insedit ardor intactam Provinciam tentandi. Et quia veteranorum Sociorum copia non suppetebat, Rochum Gonsalvium, clarissimum postea Provinciæ nostræ decus, quem ante initam Societatem Episcopus Paraquariensis in Vicarium suum designaverat, Provincialis elegit; præstabat enim veteranis omni genere virtutum & rerum experientiâ semeltris tyro. Huic additus est Vincentius Griffus, Italus Sacerdos, quos Didacus Torres sic affatus fertur: *Videtur, inquit, quam Deus vos amat, qui utrumque præclarissimis periculis objicit. Tu, Roche, id in tyrocinio, & Tu Vincenti, non admodum senex obtines, quod Veterani tantis votis ambiunt, nec impetrant. Videte, ne vano timore corruptis spem de vobis conceptam. Videte, inquam, ut egregio facinore novellam hanc Provinciam decoretis.* Sic breviter animatos cum potestate publica oppidum fundandi (nam cum Magistratibus egerat) ad Guaicurzos amandat. Prætor propinquâ affinitate cum Rocho conjunctus, frequensque nobilitas & Magistratus, quamvis utrique Socio denunciarent haud dubia vitæ discrimina in regione pestilenti: tamen sperantes, eorum autoritate, infestissimæ gentis furorrem aliquando refrænatum iri, in immensum Societatis Institutum laudabant, spondebantque (quod & fecere) ad Regem Catholicum litteras honorarias se missuros, postulantes, ut egregium facinus dignâ æstimatione compensaretur. Transmisso Paraquario, Socii per uliginosâ loca tridui iter emensî sunt, quorum adventus ubi per excubitores Guaicurziis innotuit, dici vix potest quantum barbarum exitum est; plerisque Barbarorum in utrumque tanquam in exploratores, ac hostium suorum præcursores, involare volentibus. Sed cum Socii deliberatâ morte fortes per interpretem nunciassent, se non nisi pacis & veri Dei prædicandi ergò venisse, præ-

ter spem Dux Barbarorum populares suos à violentia arceat, & postquam exploratum est nullas detegi Hispanorum insidias, in comitatum induxit. Obstabat egregiis principiis inscitia linguæ: nam per interpretem Indum obscura per se nostræ Religionis rudimenta obtusissimis ingeniis explanare difficile erat; quare diu noctuque calamo excipiebant interpretis verba, ut facilius memoriæ commendarent. Quæ res suspicionem prodicionis movit, tanquam si Patres situm terrarum, vires ac anima, modumque invadendi, Hispanos per has litteras docere vellent. De his itaque mastrandis iterum egere; patraissentque scelus, ni Rochus Gonsalvius è charta recitasset Guaicuræorum linguâ prima nostræ Fidei documenta; quæ adeo placuere Barbaris, novitate attonitis, ut Dux casam ex storeis erigi Socii juberet, seque Religioni Christianæ arcumque conciliatum ostenderet. Nec parum juvit ad auctoritatem Rochi Gonsalvii Barbaris nota nobilitas, quem primum Magistratum inter Ecclesiasticos nuper gessisse non ignorabant. Igitur alterâ occasione, auctoritate tanti viri refrænati, violentas manus ab eo abstinerunt.

MENSE integro in conciliandis Barbaris posito, de condendo fixo stabilique Oppido actum est; nam satis apparebat gentem vagam nec regi posse, nec instrui. In quam rem Barbari, ut sunt ad novitatem alacres, non difficulter concessere. Quin ipse Dux fide publicâ cum Rocho Gonsalvio in urbem se conferens, immenso gaudio Didacum Torres Provinciale, expeditionis authorem, falso necis illata Sociis rumore perterritum, affecit, inque eam sententiam traxit, ut nullo Hispanorum comitatu secum ad designatum oppidi locum pergeret. Eò igitur Provincialis, in corio concavo flumina transmittens, & per paludosa loca Guaicuræorum humeris delatus, confidentiâ munificentiaque eorum animos ita Societati devinxit, ut post ejus discessum, ex vagis sedibus, in speciem mansuri oppidi, storeas suas multiplici sedulitate Barbari erigerent. Inter quos uterque Socius toto anno tam multis tamque variis distenti sunt curis, ut eorum in laboribus patientia pœnè fidem excedat. Vistus; si venenosa animalia excipias, nihil à Barbaro differbat. Domus ex storea & luto vix quincubitalis, culicum diu noctuque pertinax infestatio; aër in paludoso solo pestilens, aquæ dulcis inopiâ, tygridum viperarumque frequentia. Accedebat inexplicabilis fœtor, quem ex anctis putridâ piscium pinguedine corporibus exhalabant. Sed intolerabilior in vitiis inveteratio erat pertinaciter pristinas furias redintegrantium. Noctes horrificabant ebriorum ululatus intercalari silentio horribiles. Dies fœdabant ceremoniarum infernarum & propatulæ Veneris spectacula. Inter quas spinas castum par apum sub storea luto illita (nam alia domus non erat) tanquam sub alveari elaborabat per preces & studia linguæ mel generosæ prohibitatis. Donec, improbo labore, paucula Guaicuræorum verba tertiant. Tum demum frequentem concionem cogere, ad remota loca pergere, latebras excutere, parvulos instruere, Barbaros mores carpere, Christianos laudare; quod per verba nequibant, gestibus & vultu facere; omnes denique Apostolicorum virorum partes pro linguæ modulo implere. Sed surdis plerumque canebatur, obfirmatis contra sanam doctrinam animis. Relatum tamen aliquod operæ pretium, Ducis filiâ ac infantibus plurimis ante mortem expiatis: obtentumque ne vellent impostero mortuorum inferias, pro more gentis, mastratione carorum celebrare. Grassata deinde pestis æquè corporibus noxia ac animis utilis fuit: nam Socii rati facilius animos conciliari posse, si corporibus inservirent, in omnem partem diu noctuque se versabant. Chirurgorum penuriam ipsi per se supplebant: lignatum aquatumque ibant, venam laxabant, cibos ori ingerebant, suis lodicibus ulcerosos involvebant: iisdemque lodicibus sanie infectis Griffius ipse uti deinde non abhorruit. Tantâ quorundam ægrorum approbatione atque exempli efficaciâ, ut quinquaginta adulta capita ante mortem Baptisum admiserint. Atque hi sunt primi labores; & quasi tentamenta Martyrii Rochi Gonsalvii, in tyrocinio ostendentis qualia facinora veteranus miles aliquando editurus esset. Fama est, tanquam certæ rei, in

Ambo in comitatum admissi sunt.

CAPUT XXXIX.
Societas sedem apud Guaicuræos ponit.

Didacus Torres Guaicuræos adit.

Sociorum labores.

Guaicuræorum debacchantiones.

Socii Barbaros docent.

Exiguo fructu.

Postea.

Rochus Gonsalvius & Griffius laudantur.

Vincentii